

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2021,

kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o nemocenském pojištění

Čl. I

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 302/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 157/2010 Sb., zákona č. 166/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 14/2015 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 195/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb. a zákona č. 92/2018 Sb., zákona č. 335/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 164/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 315/2019 Sb., zákona č. 255/2020 Sb. a zákona č. 300/2020 Sb., zákona č. 438/2020 Sb., zákona č. 540/2020 Sb., se mění takto:

1. V § 1 odst. 1 se slova „člena domácnosti nebo péče o něj“ se nahrazují slovy „jiné fyzické osoby nebo péče o ni“.
2. V § 3 písm. l) se slova „člena domácnosti“ nahrazují slovy „fyzickou osobu v případech uvedených v § 39“.
3. V § 39 odst. 1 písm. a) bodě 2 se slova „jiného člena domácnosti, jehož“ nahrazují slovy „jiné fyzické osoby, jejíž“ a slova „členky domácnosti“ se nahrazují slovem „ženy“.
4. V § 39 odst. 2 se slova „dítě mladší 10 let rodičem“ nahrazují slovy „příbuzného v linii přímé⁸⁶⁾ a sourozence pojištěnce nebo ošetřování manžela (manželky) pojištěnce, registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce a rodičů manžela (manželky) či registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce.“

Poznámka pod čarou č. 86 zní:

„⁸⁶⁾ § 772 občanského zákoníku.“.

5. V § 43 odst. 2 písm. b) se slova „jiného člena domácnosti“ nahrazují slovy „jinou fyzickou osobu“.

6. V § 84 odst. 3 písm. a), v § 95 odst. 1 písm. d) a v § 158 písm. b) se slova „člena domácnosti“ nahrazují slovy „fyzické osoby v případech uvedených v § 39“.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Vznikla-li potřeba ošetřování přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, postupuje se podle zákona č. 187/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. III

V § 37 odst. 1 písm. e) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 60/1995 Sb., zákona č. 242/2003 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 344/2013 Sb., zákona č. 213/2016 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb. a zákona č. 92/2018 Sb. se slova „jiného člena domácnosti“ nahrazují slovy „jinou fyzickou osobu“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

Čl. IV

V § 16 odst. 4 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona 134/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 259/2017 Sb. a zákona č. 310/2017 Sb. se slova „jiného člena domácnosti“ nahrazují slovy „jiné fyzické osoby“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o obcích

Čl. V

V § 72 odst. 6 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., a zákona č. 263/2019 Sb. se slova „člena domácnosti“ nahrazují slovy „fyzické osoby v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění⁵⁷⁾“ a slovo „něj“ se nahrazuje slovem „ni“.

Poznámka pod čarou č. 57 zní:

„⁵⁷⁾ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.“

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o krajích

Čl. VI

V § 47 odst. 6 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., a zákona č. 263/2019 Sb. se slova „člena domácnosti“ nahrazují slovy „fyzické osoby v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění³⁷⁾“ a slovo „něj“ se nahrazuje slovem „ni“.

Poznámka pod čarou č. 37 zní:

„³⁷⁾ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.“

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o hlavním městě Praze

Čl. VII

V § 53 odst. 6 zákona č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze, ve znění zákona č. 145/2001 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., a zákona č. 263/2019 Sb. se slova „člena domácnosti“ nahrazují slovy „fyzické osoby v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění⁴⁰⁾“ a slovo „něj“ se nahrazuje slovem „ni“.

Poznámka pod čarou č. 40 zní:

„⁴⁰⁾ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.“

ČÁST SEDMÁ

Změna zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Čl. VIII

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 586/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 169/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 530/2005 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 531/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 247/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., zákona č. 181/2018 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 235/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 163/2019 Sb. a zákona č. 277/2019 Sb., se mění takto:

1. V § 66 odst. 5 se slova „ošetřuje-li nemocného člena rodiny“ nahrazují slovy „ošetřuje-li či pečuje-li o fyzickou osobu v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění³⁷⁾“ a slova „ošetřování nemocného člena rodiny“ se nahrazují slovy „ošetřování fyzické osoby v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění³⁷⁾“.

Doplňuje se text poznámky pod čarou č. 37:

„³⁷⁾ Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.“.

2. V § 70 odst. 2 písm. f) se slova „jiného nemocného člena rodiny, jestliže jeho“ nahrazují slovy „jiné fyzické osoby v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění³⁷⁾, jestliže její“.

3. V § 71 odst. 2 se slova „nemocného člena rodiny“ nahrazují slovy „fyzické osoby v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění³⁷⁾“.

4. V § 78 se text poznámky pod čarou č. 37 zrušuje. -

Čl. IX

Přechodné ustanovení

Vznikla-li potřeba ošetřování přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, postupuje se podle zákona č. 361/2003 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST OSMÁ

Změna zákoníku práce

Čl. X

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 362/2007 Sb.,

nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 116/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 294/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 286/2009 Sb., zákona č. 320/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 185/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 466/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 385/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 155/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 298/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 264/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 460/2016 Sb., zákona č. 93/2017 Sb., zákona č. 99/2017 Sb., zákona č. 148/2017 Sb., zákona č. 202/2017 Sb., zákona č. 203/2017 Sb., zákona č. 206/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 292/2017 Sb., zákona č. 310/2017 Sb., a zákona č. 181/2018 Sb., zákona č. 32/2019 Sb., zákona č. 366/2019 Sb. a zákona č. 285/2020 Sb., se mění takto:

1. V § 47, § 53 odst. 1 písm. f), § 191, a § 363 se slova „jiného člena domácnosti“ nahrazují slovy „jiné fyzické osoby“.

2. V § 219 odst. 1 se slova „ošetřuje-li nemocného člena rodiny“ nahrazují slovy „ošetřuje-li či pečuje-li o fyzickou osobu v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění³⁷⁾“ a slova „ošetřování nemocného člena rodiny“ se nahrazují slovy „ošetřování fyzické osoby či péče o dítě v případech uvedených v § 39 zákona o nemocenském pojištění³⁷⁾“.

Čl. XI

Přechodné ustanovení

Vznikla-li potřeba ošetřování přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, postupuje se podle zákona č. 262/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DEVÁTÁ ÚČINNOST

Čl. XII

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2021.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

A. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Podle současné právní úpravy obsažené v § 39 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále „ZNP“), je ošetrovné poskytováno pouze při splnění podmínky společné domácnosti; to neplatí v případě ošetrování dítěte mladšího 10 let jeho rodičem.

V případě potřeby ošetrování jiného člena rodiny, za kterého se považuje i dítě starší 10 let, který nežije se zaměstnancem, který uplatňuje nárok na ošetrovné, ve společné domácnosti, může zaměstnanec požádat o dovolenou, nebo popřípadě o pracovní volno bez náhrady mzdy, přičemž zaměstnavatel mu nemusí vždy vyhovět. To platí rovněž v případech, kdy jde o ošetrování dítěte do 10 let věku, pokud by ho ošetroval někdo jiný, než jeho rodič (např. dědeček nebo babička dítěte) a ošetrující osoba by s dítětem do 10 let věku nežila ve společné domácnosti.

Během posledních desítek let prošla společnost významnými změnami, které se mimo jiné dotkly i pojetí rodiny. V dnešní době je hlavním problémem v pojetí rodin především individualismus. Podle studie Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. „Změny české rodiny: mladá generace a demografický vývoj“ převládá v současné době názor, že by rodiče měli žít odděleně od dětí. V období komunistického režimu stále existovala vzájemná pomoc širší rodiny, kdy střední generace v rodině pomohla nejprve svým dětem, a to jak s péčí o vnoučata, tak finančně či fyzicky a plnila tak svou roli prarodičů (tzv. sendvičový efekt). Tato střední generace tak zároveň plnila i roli dětí ve vztahu k jejich rodičům, neboť se tak mohli postarat o své vlastní stárnoucí rodiče. Potřeba krátkodobé péče o staré lidi začíná být, v důsledku zlepšující se zdravotní péče a prodlužování střední délky života, stále aktuálnějším tématem.

Sladit rodinný a pracovní život tak zůstává hlavním problémem, neboť v dnešní době již v řadě rodin nefunguje mezigenerační soužití. Většina zaměstnanců v případě potřeby ošetrování osoby v přímém příbuzenském vztahu, s kterou nesdílí společnou domácnost, proto žádá zaměstnavatele o čerpání dovolené, která však není pro tento účel určena, případně o pracovní volno bez náhrady mzdy. Zaměstnavatel nemusí jeho žádosti o čerpání dovolené nebo pracovního volna bez náhrady mzdy vždy vyhovět. V praxi se takovéto případy vyskytují, např. u babiček a vnoučat nebo dospělých dětí, které potřebují krátkodobě ošetrovat rodiče.

Ošetrovné může být v současné době přiznáváno těmto osobám jen na základě odstraňování tvrdostí podle § 88 zákona o nemocenském pojištění. Odstraňování tvrdostí je ovšem mimořádným opatřením používaným ve zcela ojedinělých případech.

S ohledem na výše uvedené se navrhuje rozšířit případy poskytování ošetrovného u vymezeného okruhu příbuzných i v případech, kdy není splněna podmínka vedení společné domácnosti zaměstnance s ošetrovanou osobou, tak, aby nově stanovený okruh ošetrovaných osob zahrnoval osoby, které se za členy rodiny v běžném pojetí považují. Navrhuje se proto, aby měli nárok na ošetrovné zaměstnanci při ošetrování dítěte, rodiče, prarodiče nebo jejich dalších předků nebo jeho vnuka (vnučky) nebo dalších svých potomků, tedy příbuzných v linii přímé, a dále při ošetrování svého sourozence, manžela (manželky) pojištěnce, registrovaného partnera (registrované partnerky), a rodičů manžela (manželky) či registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce, i když s ošetrovaným nežijí v domácnosti.

Součástí navrhované změny právní úpravy jsou i novely zákoníku práce a dalších předpisů, které umožní poskytnout zaměstnancům účastným nemocenského pojištění pracovní volno či služební volno z důvodu krátkodobého ošetřování nebo péče člena rodiny, kteří nyní na něj nemají nárok, a kompenzovat jim ucházející příjem v důsledku nutnosti přerušení výdělečné činnosti z důvodu náhlé potřeby ošetřování.

Navrhovaná právní úprava tak podporuje prorodinnou politiku vlády.

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení a čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem.

C. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Navrhovaná opatření nejsou v rozporu s dokumenty EU/ES, zejm. pak s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcím předpisem k tomuto Nařízení, tj. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09. Návrhem zákona není do právního řádu České republiky implementováno právo EU a návrh zákona není s právem EU v rozporu.

Předmětem navrhované úpravy je úprava podmínek nároku na jednu z dávek nemocenského pojištění - ošetřovné. Na tuto dávku se již nyní vztahují Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcí předpis k tomuto Nařízení, tj. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09, a také dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení, pokud se vztahují na oblast nemocenského pojištění; navrženou úpravou podmínek nároku na ošetřovné se na této skutečnosti nic nemění.

K novele zákoníku práce a některých dalších předpisů se uvádí, že neexistuje žádný právní předpis Evropské unie, který by se týkal pracovního volna (dovolené) z důvodu ošetřování nemocného člena rodiny. Mnohé členské státy taková ustanovení mají (i když značně rozdílná), vychází však vždy z jejich vnitřní legislativy.

Návrh je v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána podle čl. 10 Ústavy České republiky.

D. Vliv na otázku ochrany soukromí a osobních údajů

Navrhovaná opatření nemají významnější negativní vliv na ochranu soukromí a osobních údajů. Navrženou úpravou se sice rozšiřuje okruh oprávněných, jimž vznikne nárok na ošetřovné, což budou muset evidovat zaměstnavatelé (podle § 95 odst. 1 písm. d) ZNP evidují překážek v práci, tj. i dobu ošetřování člena domácnosti či péče o dítě ve věku do 10 let) a rovněž orgány NP (podle § 122 odst. 3 písm. m) ZNP vedou v registru pojištěnců údaje o dávkách, tj. i o ošetřovném). Je samozřejmé, že zvýšení počtu případů, kdy bude ošetřovné vypláceno, znamená kvantitativní nárůst počtu případů a tím i zvýšení počtu chráněných dat, jde však pouze o nárůst kvantitativní, přičemž potřebné obranné mechanismy pro ochranu osobních dat jsou v současné době vybudovány a jsou dlouhodobě plně funkční.

E. Zhodnocení korupčních rizik

V navrhované právní úpravě se tedy nejedná o změny, které by zakládaly možnost vzniku korupčního jednání.

F. Zhodnocení dopadu návrhu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákonech o nemocenském a důchodovém pojištění neobsahuje žádná ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci. Navržená úprava je v tomto směru neutrální, neboť z hlediska rozšíření okruhu osob, jimž nově vznikne nárok na ošetřovné, nezvýhodňuje žádné z obou pohlaví, rozšířením okruhu oprávněných osob naopak napomáhá sladování pracovního a rodinného života.

G. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Předpokládá se, že rozšíření okruhu pojištěnců povede k navýšení počtu případů čerpání ošetřovného zejména při ošetřování osob ve vyšším věku, a to o cca 120 tisíc případů ročně. Na základě údajů o průměrné výši ošetřovného a průměrné délce jeho čerpání lze odhadovat dopad na státní rozpočet na úrovni cca 850 mil. Kč ročně (bez administrativních nákladů), z toho zvýšení výdajů na ošetřovné činí cca 440 mil. Kč ročně, snížení výběru pojistného na sociální zabezpečení a snížení výběru daně z příjmu fyzických osob cca 410 mil. Kč ročně (odhad pro rok 2022). Celkové finanční dopady na státní rozpočet jsou závislé na datu účinnosti nové úpravy, v případě účinnosti od 1. 7. 2021 činí odhad celkového dopadu na státní rozpočet pro druhé pololetí roku 2021 cca 420 mil. Kč. Vyšší počet případů čerpání ošetřovného se promítne též do nákladů spojených se zpracováním dávek, předpokládané náklady ČSSZ činí 50-60 mil. Kč ročně.

Dále se očekává snížení výběru pojistného na zdravotní pojištění ve výši cca 130 mil. Kč ročně.

Na rozpočty územních samosprávných celků má návrh zákona pouze dopady vyplývající z role zaměstnavatele, přičemž se jedná o vznik nákladů srovnatelných jako u podnikatelských subjektů (např. zajištění provozu s nižším počtem zaměstnanců, mírná administrativní zátěž).

H. Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí

Rozšířením okruhu oprávněných pro účely ošetřovného nově vznikne zaměstnavatelům povinnost poskytovat zaměstnancům pracovní volno z důvodu ošetřování člena rodiny, na něž by nyní neměli nárok. Z pohledu zaměstnavatelů tak bude třeba zajistit provoz s nižším počtem zaměstnanců.

V důsledku vyššího množství případů vzniku nároku na ošetřovné se u zaměstnavatelů rovněž předpokládá mírné zvýšení administrativní zátěže spojené se zpracováním a předáváním dokladů potřebných pro poskytnutí dávky ze strany OSSZ.

I. Zhodnocení sociálních dopadů

Změna podmínek pro nárok na ošetrovné by měla přispět především k posílení vazeb mezi rodinnými příslušníky, a to jak k posílení mezigenerační (např. předkové-potomci), tak i vnitrorodinné (např. sourozenci) solidarity, pocitu vzájemnosti a sounáležitosti, tj. k udržení hodnoty rodiny, a ke zvýšení možnosti skloubení profesní role s rodinným životem.

Nezanedbatelný je i finanční efekt, kdy při současném stavu představují náklady rodiny především úplnou ztrátu příjmu (výdělku) na straně pečující osoby, která se rozhodne zůstat z práce doma a ošetrovat nemocného člena rodiny, se kterým nežije ve společné domácnosti. V případě přijetí předloženého návrhu by finanční náklady pečující osoby byly v zásadě rovny rozdílu mezi ucházejícím příjmem a výší poskytované dávky ošetrovného.

J. Ostatní dopady

Návrh právní úpravy nemá vliv na životní prostředí.

Návrh právní úpravy nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu.

Odůvodnění návrhu, aby Poslanecká sněmovna vyslovila s návrhem souhlas již v 1. čtení

Návrh zákona se navrhuje přijmout Poslaneckou sněmovnou již v prvním čtení v souladu s § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995, o jednacím řádu Poslanecké Sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, z důvodu zvýšené naléhavosti přijetí navrhované úpravy způsobené pandemií Covid-19. V současné době ještě častěji vzniká potřeba dospělých dětí pečovat o nemocné rodiče. V těchto případech je pak podmínka společné domácnosti jistou překážkou k zajištění solidarity v rámci rodiny.

Důvodová zpráva – Zvláštní část

K čl. I – Změna zákona o nemocenském pojištění

K bodu 1

Rozsah působnosti zákona o nemocenském pojištění se upřesňuje tak, že se provádí legislativně technická úprava navazující na změny v § 39 zákona o nemocenském pojištění.

K bodům 2, 5 a 6

Jedná se o formulační upřesnění navazující na změny v § 39 a promítající tyto změny do konkrétních ustanovení. Z hlediska novelizovaných ustanovení se jedná o změny dílčího charakteru, věcná podstata novelizovaných ustanovení se nemění.

K bodům 3 a 4

Podle dosavadní právní úpravy bylo ošetrovné poskytováno pouze při splnění podmínky soužití ošetřované a ošetřující osoby v domácnosti; to neplatilo jen v případě ošetřování dětí do 10 let jeho rodičem.

Nově se navrhuje, aby bylo od podmínky soužití ošetřující a ošetřované osoby upuštěno v širším okruhu případů, než je tomu dosud, a aby měli nárok na ošetrovné zaměstnanci při ošetřování osob, které se považují za členy rodiny, i když s ošetřovaným nežijí v domácnosti. Okruh osob, při jejichž ošetřování či péči o ně by neměla být vyžadována podmínka společné domácnosti, se navrhuje vymezit takto:

- příbuzní v linii přímé tak, jak je vymezuje občanský zákoník. Podle nové právní úpravy by tak zaměstnanci měli nárok na ošetrovné při ošetřování přímých potomků a předků; tedy jejich rodičů, prarodičů, dětí, vnoučat, pravnoučat, atd.,
- sourozenec pojištěnce. Pojem „sourozenec“ je opět vymezen v občanském zákoníku, okruh sourozenců by měl být pojímán stejně, jako při posuzování nároku na dlouhodobé ošetrovné (§ 41a odst. 3 písm. b) ZNP), tj. půjde tedy jak o sourozence plnorodé (s oběma shodnými rodiči), tak i o sourozence polorodé (s jedním shodným rodičem),
- manžel či manželka pojištěnce. I zde se bude při výkladu pojmu „manžel“ vycházet z občanského zákoníku. I když většina manželů spolu žije v domácnosti, a podmínku pro vznik nároku na ošetrovné při onemocnění jednoho z nich splňují, v některých případech tomu tak nebývá. Šetření důvodů, proč spolu manželé v domácnosti nežijí, by bylo administrativně náročné a v řadě případů i věcně obtížně posouditelné. Navrhuje se proto vycházet z právního stavu, a pokud manželství trvá, nevyžadovat pro vznik nároku na ošetrovné podmínku soužití v domácnosti obecně, tj. ve všech případech, kdy manželství, avšak manželé spolu v domácnosti nežijí,
- registrovaný partner pojištěnce či registrovaná partnerka pojištěnky. Registrované partnerství je právní institut umožňující oficializovat svůj osobní vztah osobám stejného pohlaví stejně, jako to umožňuje manželství osobám různého pohlaví. V otázce podmínky soužití v domácnosti pro vznik nároku na ošetrovné se proto navrhuje postupovat u registrovaných partnerů stejně, jako u manželů,

- rodiče manžela (manželky) či registrovaného partnera (registrované partnerky) pojištěnce. Pokud jde o vlastní děti těchto rodičů, nebude se u nich vyžadovat splnění podmínky soužití v domácnosti, neboť jsou již uvedeny v odrážce první (předkové a potomci). Navrhované rozšíření umožní vznik nároku na dávku též při ošetřování těchto osob manželem či registrovaným partnerem jejich potomka, tj. např. péči o tchyni její snachou.

K čl. II – Přejídné ustanovení

Jako základní kritérium pro použití nové právní úpravy se navrhuje datum vzniku potřeby ošetřování jako objektivní skutečnost konstatovaná (zjištěná) nezávislým subjektem (např. ošetřujícím lékařem nebo zařízením péče o děti). Pokud tedy dojde ke vzniku potřeby ošetřování přede dnem nabytí účinnosti zákona, nebudou moci čerpat dávku pojištěnci spadající nově do okruhu oprávněných. Toto řešení se navrhuje vzhledem ke krátkosti podpůrčí doby, kdy u potřeby ošetřování vzniklé v kalendářní den předcházející dni nabytí účinnosti zákona končí podpůrčí doba osmým (v případě prodloužení podpůrčí doby nejpozději patnáctým) dnem následujícího kalendářního měsíce, a i z důvodu jednoduchosti a celkové přehlednosti právní úpravy.

K čl. III až IV

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Změna zákona o důchodovém pojištění

Jedná se o formulační upřesnění navazující na změny v § 39 ZNP a promítající tyto změny do konkrétních ustanovení. Z hlediska novelizovaných ustanovení se jedná o změny dílčího charakteru, věcná podstata novelizovaných ustanovení se nemění.

K článku V až VII

Změna zákona o obcích

Změna zákona o krajích

Změna zákona o hlavním městě Praze

Novelizovaná ustanovení upravují okruh situací, kdy uvolněnému zastupiteli nenáleží odměna za výkon funkce pro stanovené překážky v jejím výkonu. Navržené formulace promítají do těchto ustanovení změny, k nimž došlo v § 39 ZNP a současně tato ustanovení vzájemně sladují: Příkladem může být situace, kdy podle současné právní úpravy by nenáležela odměna za výkon práce uvolněnému zastupiteli, který by ošetřoval své nemocné dítě do 10 let věku, pokud by s ním žil v domácnosti, avšak pokud by ošetřoval své nemocné dítě do 10 let věku, s nímž v domácnosti nežije, nárok na odměnu zastupitele by nepozbyl. Přitom např. u zaměstnance v pracovním poměru jsou obě tyto situace řešeny stejně – zaměstnanec pobude nároku na mzdu (plat) a je zabezpečen ošetřovným. Sjednocením formulací s formulacemi uvedenými v § 39 ZNP se tyto rozdíly zrušují.

K čl. VIII – Změna zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

K bodu 1

Novelizované ustanovení upravuje okruh situací, kdy se příslušníkovi přerušuje dovolená. Navržená formulace promítá do tohoto ustanovení změny, k nimž došlo v § 39 ZNP a současně tato ustanovení vzájemně sladuje: Příkladem může být situace, kdy by se podle současné právní úpravy přerušila dovolená v případě, kdy by příslušník ošetřoval své nemocné dítě, nikoli však v případě, kdy by musel pečovat o své zdravé dítě z důvodů uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) ZNP (např. proto, že osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla), a to i kdyby s ním toto dítě žilo v domácnosti (nejde o nemocného člena rodiny). Sjednocením formulací s formulacemi uvedenými v § 39 ZNP se tyto rozdíly zrušují. Návaznost obou ustanovení je zdůrazněna též doplněním poznámky pod čarou.

K bodům 2 a 3

Novelizované ustanovení upravuje okruh situací, kdy příslušník nemůže vykonávat službu z důvodu důležitých osobních překážek ve službě a má proto nárok na udělení služebního volna s poskytnutím služebního příjmu (bod 2) a kdy se poskytuje služební volno právě z důvodů ošetřování nemocného člena rodiny či ošetřování nebo péče o dítě do 10 let věku.

Navržené formulace promítají do těchto ustanovení změny, k nimž došlo v § 39 ZNP. Jedná se pouze o formulační upřesnění, věcná podstata novelizovaných ustanovení se nemění.

K bodu 4.

Jedná se o legislativně-technickou úpravu. Text poznámky pod čarou č. 37 se zrušuje, neboť věcně identický text poznámky pod čarou byl doplněn do § 66 zákona (blíže bod 1. tohoto článku).

K čl. IX – Přechodné ustanovení

Jako základní kritérium pro použití nové právní úpravy se navrhuje datum vzniku potřeby ošetřování jako objektivní skutečnost konstatovaná (zjištěná) nezávislým subjektem (např. ošetřujícím lékařem nebo zařízením péče o děti). Toto kritérium bylo zvoleno pro přechodné ustanovení v zákoně o nemocenském pojištění, proto by mělo být uplatněno i v navazujících úpravách v dalších právních předpisech.

K čl. X – Změna zákoníku práce

K bodu 1

Z pohledu zaměstnance představuje potřeba ošetřování podle zákoníku práce důležitou osobní překážku v práci, při níž je zaměstnavatel povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci. Podle § 191 zákoníku práce je zaměstnavatel povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci po dobu ošetřování dítěte mladšího než 10 let nebo jiného člena domácnosti v případech podle § 39 zákona o nemocenském pojištění, přičemž trvání této

překážky je závislé na délce potřeby ošetřování. Zrušení podmínky soužití ve společné domácnosti u stanoveného okruhu osob si tak vyžaduje změnu zákoníku práce, poněvadž je třeba v § 191 zákoníku práce upravit povinnost zaměstnavatele poskytovat zaměstnanci pracovní volno z důvodu ošetřování člena rodiny tak, aby povinnost poskytovat pracovní volno se vztahovala nejen na ošetřování členů domácnosti, ale i na ošetřování a péči o další fyzické osoby uvedené v § 39 zákona o nemocenském pojištění (například vnuky, rodiče, sourozence, rodiče manžela, kteří nežijí se zaměstnancem ve společné domácnosti).

Pokud jde o ostatní novelizovaná ustanovení zákoníku práce, jedná se o formulační upřesnění navazující na změny v § 39 ZNP a promítající do nich tyto změny s obdobným dopadem, jako do § 191 zákoníku práce. Jedná se tedy o změny dílčího charakteru, věcná podstata novelizovaných ustanovení se nemění.

K bodu 2

Novelizované ustanovení upravuje okruh situací, kdy se zaměstnanci přerušuje dovolená. Navržená formulace promítá do tohoto ustanovení změny, k nimž došlo v § 39 ZNP a současně tato ustanovení vzájemně sladí: Příkladem může být situace, kdy by se podle současné právní úpravy přerušila dovolená v případě, kdy by zaměstnanec ošetřoval své nemocné dítě, nikoli však v případě, kdy by musel pečovat o své zdravé dítě z důvodů uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) ZNP (např. proto, že osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla), a to i kdyby s ním toto dítě žilo v domácnosti (nejde o nemocného člena rodiny). Sjednáním formulací s formulacemi uvedenými v § 39 ZNP se tyto rozdíly zrušují.

K čl. XI – Přechodné ustanovení

Jako základní kritérium pro použití nové právní úpravy se navrhuje datum vzniku potřeby ošetřování jako objektivní skutečnost konstatovaná (zjištěná) nezávislým subjektem (např. ošetřujícím lékařem nebo zařízením péče o děti). Toto kritérium bylo zvoleno pro přechodné ustanovení v zákoně o nemocenském pojištění, proto by mělo být uplatněno i v navazujících úpravách v dalších právních předpisech.

K čl. XII – Účinnost

Den nabytí účinnosti navrhovaného zákona je stanoven na 1. července 2021, a to s ohledem na ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a o Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů.

Předkladatel:

Pavla Golasowská, v. r.

Marian Jurečka, v. r.

Vlastimil Válek, v. r.

Jan Bauer, v. r.

Stanislav Juránek, v. r.

Jan Čížinský, v. r.

Vít Kaňkovský, v. r.

Jiří Mihola, v. r.

Pavel Bělobrádek, v. r.

Marek Výborný, v. r.

Jan Bartošek, v. r.